

FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)
den 14 maj 1998 *

I mål T-295/94,

Buchmann GmbH, bolag bildat enligt tysk rätt, Rinthal (Tyskland), företrätt av advokaten Helmut Braun, Bergmannstraße, 21, Dresden (Tyskland),

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av Bernd Langeheine och Richard Lyal, rättstjänsten, båda i egenskap av ombud, biträdda av advokaten Dirk Schroeder, Köln, delgivningsadress: rättstjänsten, Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg, Luxemburg,

svarande,

* Rättegångsspråk: tyska.

angående en talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut 94/601/EG av den 13 juli 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget, IV/C/33.833 — kartong (EGT L 243, s. 1),

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)

sammansatt av ordföranden B. Vesterdorf samt domarna C. P. Briët, P. Lindh, A. Potocki och J. D. Cooke,

justitiesekreterare: byrådirektören J. Palacio González,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter det muntliga förfarandet som ägde rum mellan den 25 juni och den 8 juli 1997,

följande

Dom

Bakgrund

- 1 Föreliggande mål gäller kommissionens beslut 94/601/EG av den 13 juli 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget, IV/C/33.833 — kartong (EGT L 243, s. 1), ändrat före offentliggörandet genom kommissionens beslut av

den 26 juli 1994 (C(94) 2135 slutlig, nedan kallat beslutet). Genom beslutet böt-fälldes 19 tillverkare och leverantörer av kartong inom gemenskapen för att ha överträtt artikel 85.1 i fördraget.

- 2 Den produkt som beslutet gällde är kartong. I beslutet nämns tre slags kartong-kvaliteter, "GC", "GD" och "SBS".
- 3 Kartongkvaliteten GD (nedan kallad GD-kartong) är en kartong med grå insida (returfiber) som normalt används till förpackningar för andra varor än livsmedel.
- 4 Kartongkvaliteten GC (nedan kallad GC-kartong) är en kartong med vitt ytskikt som normalt används till livsmedelsförpackningar. GC-kartongen är av högre kvalitet än GD-kartongen. Under den period som beslutet gäller fanns det allmänt en prisskillnad mellan dessa två produkter på omkring 30 procent. I mindre utsträckning används GC-kartong av högre kvalitet även för grafiska ändamål.
- 5 SBS är en förkortning för helt vit kartong (nedan kallad SBS-kartong). Priset för denna kartongkvalitet ligger omkring 20 procent högre än priset för GC-kartong. Denna kartong används till förpackningar för livsmedel, kosmetika, läkemedel och cigaretter men är i huvudsak ämnad för grafiska ändamål.
- 6 Genom skrivelse av den 22 november 1990 inkom British Printing Industries Federation, en branschorganisation som företräder majoriteten av tillverkarna av tryckta förpackningar i Förenade kungariket (nedan kallad BPIF), med ett informellt klagomål till kommissionen. BPIF gjorde gällande att de kartongtillverkare

som levererade till Förenade kungariket hade företagit ett antal samtidiga och enhetliga prishöjningar och begärde att kommissionen skulle undersöka om det eventuellt förelåg en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler. För att försäkra sig om att detta initiativ offentliggjordes publicerade BPIF ett pressmeddelande. Innehållet i detta meddelande återgavs i branschtidningar under december 1990.

- 7 Den 12 december 1990 inkom även Fédération française du cartonnage med ett informellt klagomål till kommissionen, i vilket den redogjorde för sin uppfattning om den franska kartongmarknaden i ordalag som liknade dem BPIF använt i sitt klagomål.
- 8 Den 23 och 24 april 1991 genomförde kommissionens tjänstemän i enlighet med artikel 14.3 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, Första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar 85 och 86 (EGT 13, 1962, s. 204, svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8, nedan kallad förordning nr 17) utan förvarning samtidiga undersökningar vid ett flertal företag och branschorganisationer inom kartongbranschen.
- 9 Efter dessa undersökningar begärde kommissionen med stöd av artikel 11 i förordning nr 17 upplysningar och handlingar av samtliga mottagare av beslutet.
- 10 De uppgifter som framkom av dessa undersökningar och av begäran om upplysningar och handlingar föranledde kommissionen att dra den slutsatsen att de berörda företagen från halvårsskiftet 1986 till april 1991 (i flertalet fall) hade deltagit i åtminstone en överträdelse av artikel 85.1 fördraget.

- 11 Kommissionen beslutade följaktligen att inleda ett förfarande för tillämpning av sistnämnda bestämmelse. Genom skrivelse av den 21 december 1992 sände kommissionen ett meddelande om anmärkningar till vart och ett av de berörda företagen. Samtliga dessa företag besvarade meddelandet skriftligen. Nio företag begärde att få yttra sig muntligen. Förhöret med dem ägde rum den 7—9 juni 1993.
- 12 Efter det att förfarandet hade avslutats fattade kommissionen beslutet, som innehåller följande bestämmelser:

”Artikel 1

Buchmann GmbH, Cascades SA, Enso-Gutzeit Oy, Europa Carton AG, Finnboard — the Finnish Board Mills Association, Fiskeby Board AB, Gruber & Weber GmbH & Co KG, Kartonfabriek De Eendracht NV (som är verksamt under namnet BPB de Eendracht NV), NV Koninklijke KNP BT NV (tidigare Koninklijke Nederlandse Papierfabrieken NV), Laakmann Karton GmbH & Co KG, Mo och Domsjö AB (MoDo), Mayr-Melnhof Gesellschaft mbH, Papeteries de Lancey SA, Rena Kartonfabrik AS, Sarrió SpA, SCA Holding Ltd (tidigare Reed Paper & Board (UK) Ltd), Stora Kopparbergs Bergslags AB, Enso Española SA (tidigare Tampella Española SA) och Moritz J. Weig GmbH & Co KG har överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att delta,

— vad beträffar Buchmann och Rena från omkring mars 1988 till i vart fall slutet av år 1990,

— vad beträffar Enso Española i vart fall från mars 1988 till i vart fall slutet av april 1991,

— vad beträffar Gruber & Weber från i vart fall år 1988 till slutet av år 1990,

— vad beträffar övriga fall från halvårsskiftet 1986 till i vart fall april år 1990,

i ett avtal och ett samordnat förfarande som inleddes vid halvårsskiftet 1986 och som innebar att kartongleverantörer inom Europeiska gemenskapen

— samlades regelbundet till hemliga och institutionaliserade möten i syfte att diskutera och enas om en gemensam konkurrensbegränsande branschplan,

— enades om regelbundna prishöjningar för varje produktkvalitet i de olika nationella valutorna,

— planlade och genomförde samtidiga och enhetliga prishöjningar inom hela Europeiska gemenskapen,

— enades om att bibehålla de största tillverkarnas marknadsandelar på konstanta nivåer, men med möjlighet till vissa ändringar,

— allt oftare från och med början av år 1990 vidtog samordnade åtgärder för att kontrollera tillförseln till den gemensamma marknaden i syfte att säkerställa genomförandet av de nämnda samordnade prishöjningarna,

— utbytte information om leveranser, priser, driftstopp, orderstock och kapacitetsutnyttjandegrad för att främja ovannämnda åtgärder.

...

Artikel 3

Nedanstående företag åläggs följande böter för de överträdelser som har konstaterats i artikel 1:

...

i) Buchmann GmbH, böter på 2 200 000 ecu

...”

- 13 Enligt beslutet begicks överträdelsen inom ramen för ett organ kallat "Product Group Paperboard" (nedan kallat PG Paperboard) som var sammansatt av ett flertal grupper eller kommittéer.
- 14 Vid halvårsskiftet 1986 tillfördes "Presidents Working Group" (nedan kallad PWG) till detta organ, i vilken företrädare på hög nivå från de största kartongleverantörerna i gemenskapen (omkring åtta företag) ingick.
- 15 PWG:s verksamhet bestod bland annat i diskussioner om och samordning av marknader, marknadsandelar, priser och kapacitet. I synnerhet fattades allmänna beslut om tidsplan för och nivån på de prishöjningar som tillverkarna skulle genomföra.

- 16 PWG rapporterade till "President Conference" (nedan kallad PC), i vilken nästan samtliga verkställande direktörer för de berörda företagen (mer eller mindre regelbundet) deltog. PC sammanträdde två gånger per år under den aktuella perioden.
- 17 Vid slutet av år 1987 bildades "Joint Marketing Committee" (nedan kallad JMC). Dess huvudsakliga uppgift var dels att besluta om och, i förekommande fall, hur prishöjningar skulle kunna genomföras, dels att ange hur de prisinitiativ som tagits av PWG skulle kunna genomföras i varje land och i förhållande till de viktigaste kunderna för att åstadkomma ett system med likvärdiga priser inom Europa.
- 18 Slutligen diskuterade den ekonomiska kommittén (nedan kallad COE) bland annat prisvariationerna på de nationella marknaderna och orderstocken samt rapporterade sina slutsatser till JMC eller, fram till slutet av år 1987, till Marketing Committee som var JMC:s föregångare. COE bestod av försäljningsdirektörer från flertalet av de berörda företagen och sammanträdde vid flera tillfällen varje år.
- 19 Det framgår vidare av beslutet att kommissionen ansåg att PG Paperboards verksamhet främjades av ett informationsutbyte som möjliggjordes genom förvaltningsbolaget Fides med säte i Zürich (Schweiz). Enligt beslutet lämnade flertalet av medlemmarna av PG Paperboard regelbundna rapporter till Fides om order, produktion, försäljning och kapacitetsutnyttjande. Dessa rapporter bearbetades inom ramen för Fides-systemet, och de samlade uppgifterna översändes till deltagarna.
- 20 Sökanden, Buchmann GmbH (nedan kallad Buchmann), har enligt beslutet deltagit i vissa av JMC:s möten och i ett möte med COE. Buchmann anses ha deltagit i överträdelsen från omkring mars 1988 till i vart fall slutet av år 1990.

Förfarande

- 21 Sökanden har väckt föreliggande talan genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 28 september 1994.
- 22 Sökanden ansökte även om uppskov med verkställigheten av beslutet genom särskild handling som inkom till förstainstansrättens kansli den 14 oktober 1994. Genom beslut av den 21 december 1994 i mål T-295/94 R, Buchmann mot kommissionen (REG 1994, s. II-1265) avslog förstainstansrättens ordförande denna ansökan.
- 23 Sexton av de andra arton företag som anses ansvariga för överträdelsen har också väckt talan mot beslutet (mål T-301/94, T-304/94, T-308/94, T-309/94, T-310/94, T-311/94, T-317/94, T-319/94, T-327/94, T-334/94, T-337/94, T-338/94, T-347/94, T-348/94, T-352/94 och T-354/94).
- 24 Sökanden i mål T-301/94, Laakmann Karton GmbH, återkallade sin talan genom skrivelse som inkom till förstainstansrättens kansli den 10 juni 1996, och målet avskrevs genom beslut av den 18 juli 1996 i mål T-301/94, Laakmann Karton mot kommissionen (inte publicerat i rättsfallssamlingen).
- 25 Fyra finska företag, som är medlemmar av branschorganisationen Finnboard och som i denna egenskap anses solidariskt ansvariga för betalningen av de böter som ålagts Finnboard, har också väckt talan mot beslutet (förenade målen T-339/94, T-340/94, T-341/94 och T-342/94).
- 26 Slutligen väcktes talan av sammanslutningen CEPI-Cartonboard, till vilken beslutet inte var riktat, som återkallade sin talan genom skrivelse som inkom till

förstainstansrättens kansli den 8 januari 1997, och målet avskrevs genom beslut av den 6 mars 1997 i mål T-312/94, CEPI-Cartonboard mot kommissionen (inte publicerat i rättsfallssamlingen).

- 27 Förstainstansrätten kallade parterna i en skrivelse av den 5 februari 1997 till ett informellt möte, bland annat för att höra deras uppfattning om en eventuell förening av målen T-295/94, T-304/94, T-308/94, T-309/94, T-310/94, T-311/94, T-317/94, T-319/94, T-327/94, T-334/94, T-337/94, T-338/94, T-347/94, T-348/94, T-352/94 och T-354/94 vad gäller det muntliga förfarandet. Vid detta möte, som ägde rum den 29 april 1997, godtog parterna en sådan förening.
- 28 Ordföranden för förstainstansrättens tredje avdelning i utökad sammansättning beslutade den 4 juni 1997 att förena de ovannämnda målen vad gäller det muntliga förfarandet på grund av sambandet dem emellan i enlighet med artikel 50 i rättegångsreglerna och biföll den begäran om konfidentiell behandling som sökanden i mål T-334/94 inkommit med.
- 29 Genom beslut av den 20 juni 1997 bifölls en begäran från sökanden i målet T-337/94 om konfidentiell behandling av en handling som inlämnats som svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten.
- 30 Förstainstansrätten (tredje avdelningen i utökad sammansättning) beslutade på grundval av referentens rapport att inleda det muntliga förfarandet och vidtog åtgärder för processledning genom att anmoda parterna att besvara vissa skriftliga frågor samt att inkomma med vissa handlingar. Parterna rättade sig efter denna anmodan.
- 31 Parterna i målen som nämns i punkt 27 ovan utvecklade sin talan och besvarade förstainstansrättens frågor vid sammanträdet som ägde rum mellan den 25 juni och den 8 juli 1997.

Parternas yrkanden

32 Sökanden har yrkat att förstainstansrätten skall

— ogiltigförklara beslutet,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

33 Kommissionen har yrkat att förstainstansrätten skall

— ogilla talan,

— förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna, inklusive de kostnader som förorsakats av det interimistiska förfarandet.

Yrkandet om ogiltigförklaring av beslutet

Huruvida det förekommit ett fel i förfarandet

Parternas argument

34 Sökanden har gjort gällande att enligt protokollet från förhöret vid kommissionen påstod en företrädare för kommissionen vid det tillfället att sökanden räknades till

de kartongtillverkare som hade medgett mer eller mindre samtliga omständigheter som påtalades i meddelandet om anmärkningar. Sökanden, som inte deltog i detta förhör, har framhållit att detta påstående är felaktigt.

- 35 Följaktligen har samtliga bevis som förebringades såväl vid förhöret som senare erhållits på ett rättsstridigt sätt, eftersom de övriga företagen har yttrat sig mot bakgrund av sökandens föregivna medgivande av de påtalade omständigheterna.
- 36 Kommissionen har gjort gällande att dess företrädares påstående under förhöret var korrekt, eftersom sökanden verkligen hade medgett de huvudsakliga faktiska omständigheter som kommissionen åberopade. I alla händelser gjorde kommissionens företrädare dessa påståenden med uttryckligt förbehåll för rättelse.
- 37 Slutligen finns det inget som talar för att kommissionen inte gjorde en korrekt bedömning av sökandens deltagande i den aktuella överenskommelsen.

Förstainstansrättens bedömning

- 38 Den av sökanden anförda grunden kan inte godtas. Även om det antas att det omtvistade påståendet av kommissionens företrädare under förhöret vid kommissionen var felaktigt, har sökanden inskränkt sig till att utan något som helst stöd göra gällande att de bevis som åberopas i beslutet hade erhållits av kommissionen till följd av detta påstående.

- 39 I alla händelser har kommissionens företrädare gjort dessa påståenden med uttryckligt förbehåll för rättelse (förhørsprotokollet, s. 12), så att de företag som var närvarande vid förhöret borde ha förstått att de inte kunde förlita sig på den ifrågavarande uppgiften.

Huruvida kommissionen har gjort en oriktig bedömning av de individuella faktiska omständigheter som har lagts sökanden till last

Parternas argument

- 40 Enligt sökanden framgår det av beslutet att kommissionen på flera punkter grundade sig på felaktiga eller inexakta konstateranden av de faktiska omständigheterna. Genom att grunda sig på generella konstateranden har kommissionen emellertid handlat felaktigt. Det borde ha framgått av motiveringen av beslutet hur kommissionen bedömde de moment som tillsammans utgjorde överträdelsen såväl i förhållande till sökanden som till övriga företag. Beslutet skall därför enligt sökanden anses som rättsstridigt.
- 41 Kommissionen har erinrat om att överträdelsen berörde ett stort antal företag och att den pågick under nära fem år. Under sådana förhållanden kan det inte undvikas att beslutet innehåller anmärkningar beträffande överenskommelsen av mer generell karaktär. Beslutet och dess bilagor innehåller emellertid en beskrivning av de faktiska omständigheter som lades sökanden till last (se punkt 44 och följande punkter, punkt 49 och följande punkter, punkt 74 och följande punkter samt punkt 167 och följande punkter i övervägandena i beslutet).
- 42 Kommissionen har vidare hänvisat till punkt 116 och följande punkter i övervägandena i beslutet, i vilka det klargörs att det inte är nödvändigt med en detaljerad redogörelse för varje företags deltagande i varje moment i överträdelsen. Varje

moment ingår i en global plan som syftar till att uppnå ett gemensamt mål, och de företag som var införstådda med den globala planen var följaktligen delaktiga i överenskommelsen i dess helhet. De olika momenten i överträdelsen var med nödvändighet moment som inte gick att särskilja i en och samma globala plan.

Förstainstansrättens bedömning

- 43 Sökanden argument skall förstås på så sätt att beslutet är otillräckligt motiverat vad beträffar sökandens deltagande i överträdelsen.

- 44 I detta avseende gäller enligt fast rättspraxis (domstolens dom av den 4 juli 1963 i mål 24/62, Tyskland mot kommissionen, REG 1963, s. 129 och 143, och av den 17 januari 1984 i de förenade målen 43/82 och 63/82, VBVB och VBBB mot kommissionen, REG 1984, s. 19, punkt 22, svensk specialutgåva, häfte 7, och förstainstansrättens dom av den 24 januari 1992 i mål T-44/90, La Cinq mot kommissionen, REG 1992, s. II-1, punkt 42) att motiveringen av ett beslut som går någon emot skall göra det möjligt för gemenskapsdomstolarna att pröva beslutets lagenlighet och att upplysa den berörde om skälen för den vidtagna åtgärden för att denne skall kunna göra gällande sina rättigheter och bedöma om beslutet är välgrundat.

- 45 Av det följer att bristen på motivering eller en otillräcklig sådan utgör en grund som hänför sig till invändningen att väsentliga formföreskrifter har åsidosatts, och den skiljer sig därmed från den grund under vilken det anförs att motiveringen av beslutet är oriktig. Prövningen av den sistnämnda grunden innefattar nämligen en prövning av om beslutet är välgrundat.

- 46 I föreliggande fall innehåller beslutet direkta hänvisningar till sökanden i samband med beskrivningen av de samordnade prishöjningarna (punkterna 76, 78 och 79 i övervägandena). Punkterna i beslutet som innehåller en beskrivning av de diskussioner med ett konkurrensbegränsande syfte som fördes inom JMC (bland annat

punkterna 44—46, 58, 71, 73, 84, 85 och 87 i övervägandena), avser utan tvekan sökanden som inte heller förnekat att den deltog i detta organs möten. Slutligen framgår klart av beslutet hur kommissionen resonerade när den kom fram till att sökanden hade deltagit i en övergripande överenskommelse (punkt 116—119 i övervägandena).

- 47 Mot denna bakgrund ges sökanden tillräcklig ledning av motiveringen av beslutet för att den skall kunna avgöra vilka huvudsakliga faktiska och rättsliga omständigheter som låg till grund för det resonemang som föranledde kommissionen att anse sökanden som delaktig i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget.
- 48 Av detta följer att talan inte kan vinna bifall på den grunden att motiveringen av beslutet är otillräcklig.

Huruvida kommissionen har gjort en oriktig bedömning av hur länge sökanden deltog i överenskommelsen

- 49 Sökanden har i sina inlagor gjort gällande att kommissionen felaktigt fastställde att sökanden deltog i överenskommelsen från halvårsskiftet 1986 (punkt 2 i övervägandena i beslutet), trots att sökanden inte började delta i överenskommelsen förrän under år 1988.
- 50 Det kan emellertid konstateras att sökanden under sammanträdet inte har vidhållit denna grund.

Huruvida kommissionen har gjort en oriktig bedömning av sökandens deltagande i olika organ och kommittéer inom PG Paperboard

Parternas argument

- 51 Sökanden har gjort gällande att kommissionen har gjort en oriktig bedömning av dess deltagande i olika organ inom PG Paperboard. Sökanden deltog endast sporadiskt i JMC:s möten från och med år 1988. Den har således inte deltagit i "en serie hemliga och institutionaliserade möten" (se punkt 2 första strecksatsen i övervägandena i beslutet). I synnerhet deltog sökanden inte i JMC:s möte den 16 oktober 1989, som bilaga 109 till meddelandet om anmärkningar handlar om (punkt 82 i övervägandena i beslutet).
- 52 Sökanden deltog varken i PWG:s eller PC:s möten. Vad beträffar kommissionens påstående i sina inlagor till förstainstansrätten att punkt 42 i övervägandena i beslutet innehåller ett skrivfel genom att det anges att samtliga tillverkare deltog i PC:s möten, har sökanden framhållit att deltagandet i PWG:s och PC:s möten har ansetts som ett avgörande moment i överträdelsen.
- 53 Slutligen deltog sökanden enbart i ett möte med COE vars enda syfte var att besöka de nya anläggningarna vid Cascades kartongbruk.
- 54 Kommissionen har inte bestritt sökandens påståenden angående dess deltagande i mötena med de olika organen och kommittéerna inom PG Paperboard. Det följer av beslutet att sökanden inte anses ha deltagit i mötena med organen inom PG Paperboard i större utsträckning än vad den själv har medgett.

- 55 Vad beträffar PC:s möten har kommissionen medgett att punkt 42 i övervägandena i beslutet felaktigt ger vid handen att samtliga mottagare av beslutet deltog i detta organ. Det rör sig dock endast om ett skrivfel, vilket framgår av punkt 119 i övervägandena och av tabell 7 som bifogas beslutet. För övrigt anses inte deltagandet i PC:s möten som ett avgörande moment i överenskommelsen.
- 56 Kommissionen har vidare hävdat att det saknar betydelse huruvida sökanden eventuellt inte deltog i JMC:s möte den 16 oktober 1989.
- 57 Slutligen vidhåller kommissionen att den har gjort den riktiga bedömningen att sökanden endast deltog i ett enda möte med COE.

Förstainstansrättens bedömning

- 58 Det är ostridigt att kommissionen inte ansåg att sökanden hade deltagit i PWG:s möten.
- 59 Enligt tabell 7 som bifogas beslutet deltog sökanden i JMC:s möten. I övrigt framgår det av beslutet att sökanden endast deltog i ett enda möte med COE efter år 1986.
- 60 Buchmanns deltagande i JMC:s möten framgår av tabell 4 som bifogas beslutet. Av tabellen kan utläsas att företaget under perioden halvårsskiftet 1986 till slutet av år 1990 deltog i fem möten med detta organ. Dessa fem möten inföll närmare bestämt under perioden februari 1990 till och med november samma år. Det anges

vidare i en fotnot på den aktuella sidan att "Buchmann medger att det deltog i möten från och med år 1988, men det finns inga uppgifter för perioden före år 1990". Av tabell 4 kan även utläsas att kommissionen inte ansåg att sökanden hade deltagit i JMC:s möte den 16 oktober 1989.

- 61 Vad beträffar deltagandet i PC:s möten står det klart, efter en fullständig genomläsning av beslutet, att meningen i punkt 42 första stycket i övervägandena, enligt vilken "samtliga mottagare av föreliggande beslut var företrädare inom 'President Conference'", innehåller ett skrivfel — vilket kommissionen även har medgett. Det räcker i detta hänseende att konstatera att sökanden inte står angiven i tabellerna 3 och 7, som bifogas beslutet, bland de företag som deltog i PC:s möten.
- 62 Sökandens deltagande i JMC:s möten, tidpunkterna för de möten med detta organ i vilka kommissionen ansåg att sökanden hade deltagit samt deltagandet i ett möte med COE har inte bestritts, och förstainstansrätten anser därför att kommissionen på ett korrekt sätt har styrkt att det ifrågasvarande företaget deltog i organen inom PG Paperboard.
- 63 Talan kan således inte vinna bifall på denna grund.

Huruvida kommissionen har gjort en oriktig bedömning av sökandens deltagande i de olika momenten i överenskommelsen

Parternas argument

- 64 Sökanden har hävdatt att kommissionen felaktigt anser att den deltog i åtgärder som syftade till att kontrollera volymen och frysa marknadsandelarna på den

befintliga nivån. Under den aktuella perioden utnyttjade sökanden hela tiden full kapacitet och stoppade aldrig driften eller sålde sina produkter utanför gemenskapen. Den lyckades tvärtom fördubbla sin omsättning på den franska marknaden genom att bedriva en aggressiv prispolitik. Vidare deltog sökanden aldrig i PWG, vilket var det organ inom PG Paperboard där, enligt punkt 56 i övervägandena i beslutet, marknadsandelarna diskuterades.

- 65 Vad beträffar sökandens påstådda deltagande i prisinitiativen har den, med hänvisning till punkt 38 i övervägandena i beslutet och till sin egen skrivelse till kommissionen av den 2 november 1991, understrukt att den aldrig begärde att få del av uppgifterna från Feldmühle angående prishöjningarna. De uppgifter som lämnades ensidigt av detta företag invercade inte på något sätt på sökandens agerande, och höjningarna av Feldmühles priser var ofta mindre eller senarelagda i förhållande till de uppgifter som hade lämnats. Sökanden har detta avseende bestritt att den, såsom kommissionen har påstått, hade full kännedom om sina konkurrenters agerande.
- 66 Sökanden har inte heller underordnat sig någon som helst prisdisciplin. Detta bekräftas av den omständigheten att den kunde öka sina marknadsandelar såväl i Tyskland som utomlands. Följaktligen är påståendet i punkt 136 sista stycket i övervägandena i beslutet, enligt vilket ”de marknadsledande företagen [vid JMC:s möten] utövade påtryckningar på de föregivna ’efterslänrarna’ för att de skulle stödja prishöjningarna”, inte riktigt vad sökanden beträffar.
- 67 Sökanden tillhör närmare bestämt inte de företag som enligt punkt 77 i övervägandena i beslutet ansågs ha deltagit i prishöjningen under februari—april 1988 i Frankrike. Sökanden berörs inte heller av prisrapporten som beskrivs i en handling som påträffades hos FS-Karton (bilaga 115 till meddelandet om anmärkningar), eftersom sökanden inte omnämns i samband med redogörelsen för de priser som tillämpades på de viktigaste kunderna i Tyskland.

- 68 Slutligen deltog sökanden aldrig i informationsutbytet avseende inkommande order och orderstock, den lämnade inte heller sådana uppgifter till Fides eller till någon annan samt erhöll inte några statistikuppgifter. I punkt 82 i övervägandena i beslutet anges emellertid att informationsutbytet avseende orderstocken var en viktig del av överenskommelsen. Kommissionen grundade sig vidare på det felaktiga konstaterandet att sökanden verkligen hade deltagit i det ifrågavarande informationsutbytet (se punkterna 2, 116 och 134 i övervägandena) och i synnerhet i kontrollen av nivån på orderstocken.
- 69 Kommissionen anser att beslutet och dess bilagor, vad gäller de åtgärder som syftade till att kontrollera utbudet och att frysa marknadsandelarna, innehåller en beskrivning av de faktiska omständigheter som lades sökanden till last (se punkt 44 och följande punkter, punkt 49 och följande punkter, punkt 74 och följande punkter i övervägandena i beslutet).
- 70 Kommissionen har dessutom hänvisat till punkt 116 och följande punkter i övervägandena i beslutet, i vilka preciseras att en detaljerad redogörelse för varje företags deltagande i varje moment i överenskommelsen inte är nödvändig. Varje moment ingår i en global plan som syftar till att uppnå ett gemensamt mål och de företag som var införstådda med den globala planen var följaktligen med nödvändighet delaktiga i överenskommelsen i dess helhet.
- 71 JMC fyllde en ytterst viktig funktion för överenskommelsen, eftersom det ankom på detta organ att avgöra om och, i förekommande fall, hur prishöjningar skulle kunna genomföras. Inom JMC diskuterades och klarlades även de praktiska aspekterna av genomförandet av de föreslagna prishöjningarna. Det ankom även på detta organ att tillse att prisinitiativen verkligen genomfördes. Sökandens regelbundna deltagande i detta organs möten gör, mot denna bakgrund, anmärkningen mot den befogad. Med hänsyn till karaktären av de diskussioner som fördes inom JMC, står det klart att dessa möten berörde kontrollen av volymerna samt uppdelningen av marknaderna. I brist på bevis som styrker motsatsen måste således den slutsatsen dras att sökanden var införstådd med samtliga avtal som ingicks under dessa möten

(förstainstansrättens dom av den 24 oktober 1991 i mål T-1/89, Rhône-Poulenc mot kommissionen, REG 1991, s. II-867, punkterna 56 och 66 samt följande punkter).

- 72 I detta avseende saknar det betydelse att sökanden eventuellt inte deltog i samtliga de berörda åtgärderna, eftersom dessa åtgärder — även om de i huvudsak gällde de stora tillverkarna — inte kunde särskiljas från de åtgärder som vidtogs i fråga om prishöjningarna (se förstainstansrättens dom av den 24 oktober 1991 i mål T-2/89, Petrofina mot kommissionen, REG 1991, s. II-1087, punkt 287, och av den 17 december 1991 i mål T-7/89, Hercules Chemicals mot kommissionen, REG 1991, s. II-1711, punkt 272; svensk specialutgåva, häfte 11). Skälet dels till att överenskommelsen kom att omfatta en kontroll av volymerna, dels till att en politik inriktad på "pris framför kvantitet" uttryckligen fastslogs, är just att samtliga tillverkare var medvetna om att prishöjningar inte kunde genomföras om utbudet översteg efterfrågan.
- 73 Sökandens påstående att den inte stoppade driften utan utnyttjade full kapacitet saknar även det betydelse, eftersom det framgår uttryckligen av punkt 70 och följande punkter i beslutet på vilket sätt industrin utnyttjade full kapacitet under åren 1988 och 1989 och hur tillverkarna uppmuntrade genomförandet av driftstopp under år 1990. Vidare gällde de ingångna avtalen obestriddligen kontrollen av volymerna, och sökandens individuella medverkan till att överenskommelserna följdes saknar därför betydelse för frågan om dess deltagande i avtalen (förstainstansrättens dom i det ovannämnda målet Rhône-Poulenc mot kommissionen, punkt 125, och av den 10 mars 1992 i mål T-13/89, ICI mot kommissionen, REG 1992, s. II-1021, punkterna 291, 293 och 305; svensk specialutgåva, häfte 12).
- 74 Kommissionen har understrukit att sökanden inte har bestritt att den deltog i prinitiativen, såsom dessa har beskrivits i bilagorna till beslutet. I synnerhet har kommissionen aldrig gjort gällande att sökanden deltog i prishöjningen i Frankrike under februari—april 1988. I övrigt deltog sökanden i samtliga prishöjningar i Tyskland under den aktuella perioden.

- 75 Sökandens påstående att uppgifterna från Feldmühle inte hade något inflytande på dess agerande ändrar inte heller den omständigheten att den, till följd av sitt deltagande i JMC:s möten, hela tiden visste hur dess konkurrenter skulle komma att agera.
- 76 Vad slutligen beträffar informationsutbytet har kommissionen medgett att sökanden inte lämnade uppgifter till Fides om sina inkommande order eller sin orderstock. Kommissionen har emellertid hävdad att det, såsom preciseras i punkt 69 i övervägandena i beslutet, var brukligt att tillverkarna informerade om sin respektive orderstock under JMC:s möten. Detta påstående bekräftas av en handling som påträffades i bolaget FS-Kartons lokaler (bilaga 115 till meddelandet om anmärkningar, se punkt 92 i övervägandena i beslutet), vilken innehåller uppgifter avseende marknadsandelar uttryckta i procent, nivån på orderstocken vid vissa företag, samt uppgifter avseende pris och planerade prishöjningar.
- 77 Kommissionen har framhållit att sökanden endast har bestritt att den skulle ha erhållit statistikuppgifter från Fides men inte att den fick sådan information från en annan källa (skrivelse till kommissionen av den 5 augusti 1991, punkt 6 c).

Förstainstansrättens bedömning

- 78 Enligt artikel 1 i beslutet har de företag som avses i denna artikel överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att — vad sökanden beträffar från omkring mars 1988 till i vart fall slutet av år 1990 — ha deltagit i ett avtal och samordnat förfarande som inleddes vid halvårsskiftet år 1986 och som innebar att kartongleverantörer inom gemenskapen bland annat "enades om regelbundna prishöjningar för varje produktkvalitet i de olika nationella valutorna" och "planlade och genomförde samtidiga och enhetliga prishöjningar inom hela Europeiska gemenskapen", "enades om att bibehålla de största tillverkarnas marknadsandelar på konstanta nivåer,

men med möjlighet till vissa ändringar” samt ”allt oftare från och med början av år 1990 vidtog samordnade åtgärder för att kontrollera tillförseln till den gemensamma marknaden i syfte att säkerställa genomförandet av de nämnda samordnade prishöjningarna”.

- 79 Det följer därför enligt beslutet att vart och ett av de företag som nämns i artikel 1 i beslutet har överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att delta i en enda överträdelse. Denna överträdelse utgörs av ett flertal fall av samverkan på tre olika områden med ett gemensamt mål. Dessa fall av samverkan skall anses som moment i den övergripande överenskommelsen.
- 80 Det är ostridigt att sökanden inte överträdde artikel 85.1 i fördraget före mars 1988. Sökanden har vidare inte bestritt att den deltog i fem möten med JMC under perioden från februari 1990 till slutet av det året eller att den deltog i ett möte med COE i februari 1990.
- 81 Vad beträffar sökandens faktiska agerande på marknaden under perioden mars 1988 till slutet av år 1990 framgår det av beslutet att kommissionen anser sig ha bevis för att detta företag deltog i de samordnade prishöjningarna i Tyskland i mars/april 1988, oktober 1988, april 1989, oktober 1989 och april 1990.
- 82 Det skall mot denna bakgrund först kontrolleras om kommissionen har styrkt att sökanden deltog i de tre moment som tillsammans utgör överträdelsen under den aktuella perioden, nämligen en samverkan kring priser, en samverkan kring driftstopp och en samverkan kring marknadsandelar, innan det finns anledning att ta ställning till sökandens argument avseende Fides system för informationsutbyte.

— Sökandens deltagande i en samverkan kring priser

83 Enligt kommissionen var JMC:s huvuduppgift redan från början följande:

”— att avgöra om och, i förekommande fall, hur prishöjningar skulle kunna genomföras samt vidarebefordra sina slutsatser till PWG,

— ange hur de prisinitiativ som tagits av PWG skulle kunna genomföras i varje land och i förhållande till de viktigaste kunderna för att åstadkomma ett system med likvärdiga (det vill säga enhetliga) priser i Europa ...” (punkt 44 sista stycket i övervägandena i beslutet).

84 Kommissionen framhåller i punkt 45 första och andra styckena i övervägandena i beslutet särskilt följande:

”Denna kommitté undersökte marknaden för marknaden hur de prishöjningar som beslutats av PWG skulle genomföras av varje tillverkare. De praktiska aspekterna av en tillämpning av de planerade höjningarna behandlades vid 'rundabordsamtal', vid vilka varje deltagare fick tillfälle att kommentera den föreslagna höjningen.

Svårigheter med att genomföra de prishöjningar som beslutats av PWG eller de tillverkare som eventuellt vägrade att samarbeta rapporterades till PWG, som bemödade sig (som Stora har förklarat) om att 'få till stånd det samarbete som bedömts som nödvändigt'. JMC lämnade olika rapporter för GC-respektive GD-kvaliteterna. När PWG ändrade ett beslut i fråga om pris på grundval av JMC:s rapporter, diskuterades de åtgärder som skulle vidtas för att genomföra det ifrågavarande beslutet vid JMC:s påföljande möte.”

- 85 Det skall fastställas att det var riktigt av kommissionen att åberopa Storas förklaringar till stöd för uppgifterna om syftet med JMC:s möten (bilagorna 35 och 39 till meddelandet om anmärkningar).
- 86 Även om kommissionen inte har haft tillgång till något officiellt protokoll från JMC:s möte, har den från Mayr-Melnhof och Rena erhållit vissa interna anteckningar avseende mötena den 6 september 1989, den 16 oktober 1989 och den 6 september 1990 (bilagorna 117, 109 och 118 till meddelandet om anmärkningar). Dessa anteckningar, vars innehåll har beskrivits i punkterna 80, 82 och 87 i övervägandena i beslutet, återger detaljerade diskussioner som ägt rum under dessa möten angående samordnade prisinitiativ. Dessa anteckningar utgör således bevis som klart bekräftar Storas beskrivning av JMC:s funktion.
- 87 Det är i detta avseende tillräckligt att som exempel hänvisa till den anteckning som erhållits från Rena avseende JMC:s möte den 6 september 1990 (bilaga 118 till meddelandet om anmärkningar), i vilken bland annat följande anges:

”En prishöjning kommer att meddelas *nästa vecka för september*.

Frankrike	40 FF
Nederländerna	14 HFL
Tyskland	12 DM
Italien	80 LIT
Belgien	2,50 BFR
Schweiz	9 FS
Förenade kungariket	40 UKL
Irland	45 IRL

Samtliga kvaliteter kommer att omfattas av samma höjning, GD, UD, GT, GC m. fl.

En enda prishöjning per år.
 För leveranser från och med den 7 januari.
 Senast den 31 januari.
 Skrivelse av den 14 september om prishöjning (Mayr-Melnhof).
 Den 19 september, Feldmühle sänder sin skrivelse.
 Cascades före slutet av september.
 Samtliga skall ha sänt sina skrivelser före den 8 oktober.”

88 Som kommissionen förklarar i punkt 88—90 i övervägandena i beslutet har den även fått tillgång till interna handlingar av vilka den slutsatsen kunde dras att företagen, och särskilt de som nämns vid namn i bilaga 118 till meddelandet om anmärkningar, faktiskt hade tillkännagett och genomfört de överenskomna prishöjningarna.

89 Även om de handlingar som har åberopats av kommissionen endast gäller ett fåtal av JMC:s möten under den period som omfattas av beslutet, bekräftar samtliga tillgängliga skriftliga bevis Storas uppgift att JMC:s huvuduppgift var att bestämma och planera genomförandet av samordnade prishöjningar. I detta avseende skall den nästan fullständiga avsaknaden av protokoll, officiella eller interna, från JMC:s möten anses som ett tillräckligt bevis för kommissionens påstående att de företag som deltog i mötena har bemödat sig om att dölja den verkliga arten av de diskussioner som hölls inom detta organ (se bland annat punkt 45 i övervägandena i beslutet). Med hänsyn till detta har bevisbördan kastats om, och det ankommer på de företag som var mottagare av beslutet och som deltog i detta organs möten att bevisa att organet hade ett tillåtet syfte. Ett sådant bevis har emellertid inte förebringats av dessa företag, och det var således riktigt av kommissionen att anse att de diskussioner som fördes av företagen under detta organs möten hade ett i huvudsak konkurrensbegränsande syfte.

90 Vad beträffar sökandens individuella situation skall den omständigheten att detta företag deltog i fem av JMC:s möten under en period av omkring elva månader, mot bakgrund av det ovan anförda och trots att skriftliga bevis för de diskussioner

som ägde rum under dessa fem möten saknas, anses som tillräckligt bevis för att företaget under den aktuella perioden deltog i den ifrågavarande prissamverkan.

- 91 Detta konstaterande bekräftas av de handlingar som kommissionen har åberopat avseende sökandens verkliga agerande i fråga om pris. Sökanden har i detta hänseende inte bestritt uppgifterna i tabellerna som bifogas beslutet avseende med vilka belopp priserna höjdes, tidpunkten för tillkännagivandet av prishöjningarna och tidpunkten då de nya priserna trädde ikraft. Det framgår emellertid av dessa tabeller att sökanden, under den period då sökanden ansågs ha deltagit i överträdelsen, tillkännagav och genomförde prishöjningar på den tyska marknaden, vilka såväl i fråga om belopp som tidpunkter för tillkännagivande och genomförande sammanfaller med besluten som fattades inom PG Paperboard.
- 92 Sökandens argument att dess agerande inte påverkades av informationen om prishöjningar från Feldmühle kan inte godtas. För det första styrker företagets medgivande att det erhöll prisuppgifter Storas förklaring att "de minsta tyska bolagen, som tillverkade GD-kvalitet, inte var företrädna vid PWG:s möten. Av dessa bolag informerades Buchmann och [Laakmann] då och då om resultatet av mötena av ett av de tyskspråkiga bolag som var närvarande vid dessa möten, det vill säga Feldmühle, Mayr-Melnhof, Weig" (bilaga 38 till meddelandet om anmärkningar). För det andra stöds inte påståendet om ett självständigt agerande på marknaden av de uppgifter — som inte har bestritts av sökanden — som finns om denna fråga i beslutet.
- 93 Det kan mot denna bakgrund fastställas att kommissionen har styrkt att sökanden deltog i en samverkan kring priser under perioden från mars 1988 till slutet av år 1990.

— Sökandens deltagande i en samverkan kring driftstopp

- 94 Enligt beslutet deltog de företag som var närvarande vid PWG:s möten från och med slutet av år 1987 i en samverkan kring driftstopp, och från och med år 1990 genomfördes verkliga driftstopp.
- 95 Det framgår av punkt 37 tredje stycket i övervägandena i beslutet att PWG:s verkliga uppgift, såsom denna beskrivits av Stora, "bland annat bestod i 'diskussion om och samordning av marknader, marknadsandelar, priser samt prishöjningar och kapacitet". Vidare har kommissionen, med hänvisning till "avtalet som träffades inom PWG år 1987" (punkt 52 första stycket i övervägandena), förklarat att överenskommelsen bland annat syftade till att vidmakthålla 'en konstant tillförselnivå' (punkt 58 första stycket i övervägandena).
- 96 Vad gäller PWG:s roll i samverkan kring kontrollen av tillförseln — som karaktäriserades av en undersökning av driftstopp — framgår av beslutet att PWG spelade en avgörande roll för införandet av driftstopp, då det från år 1990 uppkom problem med överkapacitet och sjunkande efterfrågan. "I början av år 1990 bedömde de största tillverkarna att det var lämpligt att inom ramen för PWG enas om nödvändigheten av driftstopp. De stora tillverkarna medgav att de inte kunde öka efterfrågan genom att sänka priserna, och att priserna skulle komma att sjunka om de behöll full produktionskapacitet. Det var teoretiskt möjligt att på grundval av kapacitetsrapporterna beräkna hur länge driftstoppen skulle pågå för att jämvikt skulle uppnås mellan utbud och efterfrågan" (punkt 70 i övervägandena i beslutet).
- 97 Av beslutet framgår vidare följande: "PWG angav dock inte något formellt driftstopp som varje tillverkare skulle iaktta. Enligt Stora var det praktiskt svårt att upprätta en koordinerad plan över driftstopp som täckte samtliga tillverkare.

Stora påpekar att detta var skälet till att det endast fanns ett 'informellt system för uppmuntran' (punkt 71 i övervägandena i beslutet).

- 98 Det kan betonas att Stora i sin andra förklaring (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, punkt 24) förklarar följande: "Genom att PWG bestämde sig för en politik inriktad på pris framför kvantitet och gradvis införde ett system för likvärdiga priser från och med år 1988 medgav medlemmarna av PWG samtidigt att det var nödvändigt att driftstoppen respekterades för att dessa priser skulle kunna bibehållas trots sjunkande efterfrågan. Om tillverkarna inte genomförde driftstopp, skulle det bli omöjligt att bibehålla den överenskomna prisnivån med hänsyn till den stigande överkapaciteten."
- 99 I följande punkt i sin förklaring tillägger Stora att "[u]nder åren 1988 och 1989 kunde industrin utnyttja nästan full kapacitet. Andra driftstopp än de normala för reparationer och semestrar blev nödvändiga från och med år 1990. ... Det visade sig senare nödvändigt med driftstopp då orderingången avtog för att vidmakthålla politiken som var inriktad på pris framför kvantitet. Driftstoppen som tillverkarna skulle respektera (för att säkerställa jämvikten mellan produktion och konsumtion) kunde beräknas på grundval av kapacitetsrapporter. PWG angav dock inte något formellt driftstopp som varje tillverkare skulle iaktta, även om det fanns ett informellt system för uppmuntran ...".
- 100 Kommissionen grundade även sina slutsatser på bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar, vilken är en konfidentiell skrivelse av den 28 december 1988 från försäljningschefen för Mayr-Melnhof-koncernen i Tyskland (Katzner), till verkställande direktören för Mayr-Melnhof i Österrike (Gröller), angående marknadsläget.
- 101 Enligt denna skrivelse, som citeras i punkt 53—55 i övervägandena i beslutet, gav det mycket nära samarbetet inom ramen för "VD-kretsen" ("Präsidentenkreis"),

som inrättades år 1987, upphov till såväl "vinnare" som "förlorare". Uttrycket "VD-kretsen" har tolkats av Mayr-Melnhof så att det avser såväl PWG som PC i mer allmän bemärkelse, det vill säga utan hänvisning till en händelse eller särskilt möte (bilaga 75 till meddelandet om anmärkningar, punkt 2. a). Det saknas anledning att diskutera denna tolkning i detta sammanhang.

102 De skäl som upphovsmannen angivit som förklaring till varför han ansåg Mayr-Melnhof som "förlorare" vid tillfället då skrivelsen utarbetades utgör viktiga bevis för förekomsten av en samverkan kring driftstoppen mellan deltagarna i PWG:s möten.

103 Upphovsmannen till skrivelsen konstaterar nämligen:

"4) Det är på denna punkt som de berörda parternas uppfattning om det eftersträ-
vade målet börjar skilja sig åt.

...

c) Samtliga försäljningsavdelningar och europeiska agenter har befriats från sina budgetvolymmer och en strikt prispolitik iakttas så gott som utan undantag (våra medarbetare har ofta inte förstått denna ändrade attityd till marknaden — tidigare har det endast ställts krav på kvantitet, medan nu enbart prisdisciplinen beaktas samt risken för driftstopp)."

104 Mayr-Melnhof hävdar (bilaga 75 i meddelandet om anmärkningar) att det ovan återgivna stycket syftar på företagets interna situation. Om emellertid detta utdrag analyseras mot bakgrund av skrivelsens mer allmänna innehåll, kan det tolkas som

ett genomförande av en strikt politik inom försäljningsavdelningarna, som lagts fast av "VD-kretsen". Skrivelsen skall således tolkas på så sätt att deltagarna i avtalet år 1987, det vill säga åtminstone deltagarna i PWG:s möten, tveklöst hade tagit ställning till följderna av den fastlagda politiken under förutsättning att den tillämpades strikt.

- 105 Mot bakgrund av det ovan anförda finns det anledning anse att kommissionen har styrkt att det förekommit en samverkan kring driftstopp mellan deltagarna i PWG:s möten.
- 106 Enligt beslutet medverkade även de företag som deltog i JMC:s möten, däribland sökanden, i denna samverkan.
- 107 Kommissionen har beträffande detta påpekat bland annat följande:

"Förutom det system som förvaltades av Fides, genom vilket sammanställda uppgifter tillhandahölls, var det praxis att varje tillverkare redogjorde för sin orderstock inför sina konkurrenter under JMC:s möten.

Upplysningar beträffande order omvandlade i arbetsdagar var användbara av flera skäl:

— För det första för att avgöra om villkoren var gynnsamma för genomförandet av en samordnad prishöjning.

- För det andra för att avgöra vilka driftstopp som var nödvändiga för att bibehålla jämvikten mellan utbud och efterfrågan” (punkt 69 tredje och fjärde styckena i övervägandena i beslutet).

108 Kommissionen har även påpekat följande:

”De inofficiella protokollen från JMC:s möten i januari 1990 (övervägande 84) och i september 1990 (övervägande 87), samt andra handlingar (övervägandena 94 och 95), bekräftar icke desto mindre att de stora tillverkarna inom ramen för PG Paperboard höll sina mindre konkurrenter fortgående informerade om sina planer på ytterligare driftstopp för att undvika en prissänkning” (punkt 71 tredje stycket i övervägandena i beslutet).

109 De skriftliga bevisen som avser JMC:s möten (bilagorna 109, 117 och 118 till meddelandet om anmärkningar) bekräftar att diskussioner om driftstopp ägde rum inom ramen för förberedelserna för de samordnade prishöjningarna. I synnerhet i bilaga 118 till meddelandet om anmärkningar, en skrivelse från Rena av den 6 september 1990 (se även ovan punkt 87), nämns prishöjningarna i ett flertal länder, datumen för kommande tillkännagivanden av höjningarna samt ett flertal tillverkares orderstock uttryckt i arbetsdagar. Upphovsmannen till denna skrivelse påpekar att vissa tillverkare förberedde driftstopp, vilket han uttryckt på exempelvis följande sätt:

”Kopparfors   5—15 days
                          5 /9 will stop for five days”.

- 110 Även om bilagorna 109 och 117 till meddelandet om anmärkningar inte innehåller uppgifter som direkt gäller de planerade driftstoppen, framgår det av dessa att läget i fråga om orderstock och inkommande order diskuterades under JMC:s möten den 6 september 1989 och den 16 oktober 1989.
- 111 Dessa handlingar utgör tillsammans med Storas förklaringar tillräckliga bevis för att de företag som var företrädare vid JMC:s möten deltog i en samverkan kring driftstoppen. De företag som deltog i prissamverkan var utan tvekan medvetna om att undersökningen av orderläget och diskussionerna om eventuella driftstopp inte enbart hade till syfte att avgöra om villkoren på marknaden var gynnsamma för en samordnad prishöjning, utan även om det var nödvändigt med driftstopp för att undvika att den överenskomna prisnivån äventyrades av ett utbud som översteg efterfrågan. Det framgår särskilt av bilaga 118 till meddelandet om anmärkningar att deltagarna i JMC:s möte den 6 september 1990 enades om att tillkännage en kommande prishöjning, trots att flera tillverkare hade förklarat att de förberedde sig på att stoppa produktionen. Senare visade det sig att villkoren på marknaden var sådana att ett faktiskt genomförande av framtida prishöjningar med största sannolikhet skulle förutsätta att (ytterligare) driftstopp genomfördes, vilket således var ett resultat som, åtminstone implicit, godtogs av tillverkarna.
- 112 Mot denna bakgrund och utan att det är nödvändigt att pröva de andra bevis som kommissionen har förebringat i sitt beslut (bilagorna 102, 113, 130 och 131 till meddelandet om anmärkningar) skall det anses att kommissionen har bevisat att de företag som deltog i JMC:s möten och i den aktuella prissamverkan även deltog i en samverkan kring driftstoppen.
- 113 Sökanden skall således anses ha deltagit i en samverkan kring driftstopp under perioden från mars 1988 till slutet av 1990.

— Sökandens deltagande i en samverkan kring marknadsandelar

- 114 Sökanden har förnekat att den skulle ha deltagit i en samverkan kring marknadsandelar men har inte bestritt påståendet i beslutet att de tillverkare som deltog i PWG:s möten träffade ett avtal som syftade till att ”’frysa’ de största tillverkarnas andelar av den västeuropeiska marknaden på den aktuella nivån samt till att tillverkarna skulle avstå från att värva nya kunder eller förbättra sin aktuella marknadsställning genom en aggressiv prispolitik” (punkt 52 första stycket i övervägandena).
- 115 Det kan mot denna bakgrund framhållas att kommissionen i fråga om de företag som inte deltog i PWG:s möten anför följande i beslutet:

”Även om de övriga kartongtillverkare som deltog i JMC:s möten inte kände till de detaljerade diskussioner angående marknadsandelar som fördes inom PWG, var de emellertid, inom ramen för politiken inriktad på ’pris framför kvantitet’ som samtliga var införstådda med, fullständigt informerade om det generella avtal som ingåtts mellan de största tillverkarna i syfte att vidmakthålla ’en konstant tillförselnivå’ och tveklöst även om det nödvändiga i att anpassa sitt eget agerande härefter” (punkt 58 första stycket i övervägandena i beslutet).

- 116 Även om det inte uttryckligen framgår av beslutet bekräftar kommissionen på denna punkt Storas förklaringar enligt vilka:

”Andra tillverkare, som inte var företrädna i PWG, var i allmänhet inte i detalj informerade om diskussionerna angående marknadsandelar. Inom ramen för politiken som var inriktad på pris framför kvantitet, i vilken de var delaktiga,

bör de likväl ha fått kännedom om överenskommelsen mellan de största tillverkarna om att inte sänka priset och samtidigt bibehålla en konstant utbudsnivå.

Vad beträffar utbudet av GC[-kartong] var den andel som tillhörde tillverkare som inte var företrädda i PWG i alla händelser så obetydlig att det inte hade någon praktisk inverkan om de deltog i överenskommelsen angående marknadsandelarna eller inte” (bilaga 43 till meddelandet om anmärkningar, punkt 1.2).

- 117 I likhet med Stora grundade sig kommissionen således, även i avsaknad av direkta bevis, i huvudsak på antagandet att de företag som visserligen inte deltog i PWG:s möten men som bevisligen deltog i de i artikel 1 i beslutet angivna övriga moment som tillsammans utgör överträdelsen, måste ha haft kännedom om förekomsten av en samverkan kring marknadsandelar.
- 118 En sådan argumentation kan inte godtas. Kommissionen har för det första inte förebringat något bevis till stöd för att de företag som inte var närvarande vid PWG:s möten samtyckte till ett generellt avtal om bland annat frysning av de största tillverkarnas marknadsandelar.
- 119 Enbart den omständigheten att nämnda företag deltog i en samverkan kring pris och driftstopp styrker för det andra inte att de även deltog i en samverkan kring marknadsandelar. I detta hänseende var samverkan kring marknadsandelar inte, som kommissionen förefaller göra gällande, ofrånkomligen kopplad till samverkan kring pris och/eller driftstopp. Det räcker att konstatera att de största tillverkarnas samverkan kring marknadsandelar inom ramen för PWG, enligt beslutet (se ovan punkt 78—80), syftade till att bibehålla marknadsandelarna på konstanta nivåer men med möjlighet till vissa ändringar även under de perioder då marknadsvillkoren, och närmare bestämt jämvikten mellan utbud och efterfrågan, var sådana att det inte var nödvändigt med en reglering av produktionen för att säkerställa att de

överenskomna prishöjningarna faktiskt genomfördes. Av detta följer att ett eventuellt deltagande i samverkan kring pris och/eller driftstopp varken styrker att de företag som inte medverkade i PWG:s möten deltog i en samverkan kring marknadsandelar eller att de hade eller tveklöst borde ha haft kännedom om denna samverkan.

- 120 För det tredje kan det slutligen konstateras att i punkt 58 andra och tredje styckena i övervägandena i beslutet åberopar kommissionen bilaga 102 till meddelandet om anmärkningar som ytterligare bevis till stöd för det aktuella påståendet. Denna bilaga utgörs av anteckningarna från Rena, som enligt beslutet gäller ett särskilt möte med Nordic Paperboard Institute (nedan kallat NPI) den 3 oktober 1988. Det räcker i detta hänseende att konstatera dels att sökanden inte var medlem av NPI, dels att hänvisningen i denna handling till den eventuella nödvändigheten av driftstopp, av ovan anförda skäl inte kan anses som bevis för en samverkan kring marknadsandelar.
- 121 För att kommissionen skall kunna hålla vart och ett av de företag som avses i ett beslut som det aktuella ansvarigt för att under en bestämd period ha medverkat i den övergripande överenskommelsen, måste kommissionen styrka att vart och ett av dessa företag antingen har godtagit en global plan över de moment som tillsammans utgör överenskommelsen, eller har deltagit direkt under denna period i samtliga dessa moment. Ett företag kan dessutom anses ansvarigt för den övergripande överenskommelsen, även om det visas att det endast har deltagit direkt i ett eller flera av de moment som tillsammans utgör överenskommelsen, om företaget kände till eller tveklöst borde ha känt till dels att den samverkan i vilken det deltog ingick i en global plan, dels att denna globala plan omfattade samtliga de moment som tillsammans utgör överenskommelsen. När detta är fallet kan den omständigheten att det berörda företaget inte direkt har deltagit i samtliga de moment som tillsammans utgör den övergripande överenskommelsen inte innebära att företaget fritas från ansvar för överträdelsen av artikel 85.1 i fördraget. En sådan omständighet kan emellertid beaktas vid bedömningen av hur allvarlig den konstaterade överträdelserna var.
- 122 Det måste i föreliggande fall konstateras att kommissionen inte har styrkt att sökanden kände till eller tveklöst borde ha känt till att dess konkurrensbegränsande beteende ingick i en global plan som, utöver en samverkan kring priser och

en samverkan kring driftstopp, i vilka sökanden faktiskt deltog, omfattade en samverkan kring de största tillverkarnas marknadsandelar.

- 123 Artikel 1 åttonde strecksatsen i beslutet, enligt vilken det avtal och samordnade förfarande som sökanden deltog i hade till syfte att ”bibehålla de största tillverkarnas marknadsandelar på konstanta nivåer, men med möjlighet till vissa ändringar”, skall ogiltigförklaras såvitt denna bestämmelse gäller sökanden.

— Sökandens argument angående Fides system för informationsutbyte

- 124 Enligt artikel 1 i beslutet har de företag som avses i denna bestämmelse överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att delta i ett avtal och ett samordnat förfarande som innebar att företagen bland annat ”utbytte information om leveranser, priser, driftstopp, orderstock och kapacitetsutnyttjandegrad för att främja ovannämnda åtgärder”, det vill säga en samverkan kring priser, en samverkan kring marknadsandelar och en samverkan kring driftstopp.

- 125 Vad beträffar Fides system för informationsutbyte skall beslutet, mot bakgrund av artiklarna i detta och punkt 134 tredje stycket i övervägandena, tolkas på så sätt att kommissionen ansåg att systemet stred mot artikel 85.1 i fördraget genom att det utgjorde ett stöd för den konstaterade överenskommelsen.

126 I punkt 134 tredje stycket i övervägandena i beslutet preciseras att Fides system för informationsutbyte ”var ett väsentligt hjälpmedel för att:

- övervaka utvecklingen av marknadsandelarna,
- övervaka utbuds- och efterfrågesituationen för att vidmakthålla fullt kapacitetsutnyttjande,
- avgöra om samordnade prishöjningar skulle kunna genomföras,
- fastställa nödvändiga driftstopp”.

127 Kommissionen har inte invänt mot sökandens påstående att den inte lämnade några uppgifter till Fides om inkommande order och orderstock. Det kan i det avseendet framhållas att beslutet inte innehåller något påstående om att sökanden skulle ha lämnat sådana uppgifter till Fides. Kommissionen har inskränkt sig till att i punkt 61 andra stycket i övervägandena i beslutet konstatera att ”flertalet av medlemmarna av PG Paperboard” lämnade uppgifter till Fides.

128 Fides system för informationsutbyte har endast ansetts strida mot artikel 85.1 i fördraget i det avseendet att det tjänade som stöd för den konstaterade överenskommelsen, och den omständigheten att sökanden inte har lämnat uppgifter till systemet är därför inte i sig relevant. Däremot skall undersökas om sökanden deltog i diskussioner om statistiken från Fides för att främja de konkurrensbegränsande handlingar i vilka det är styrkt att sökanden deltog.

129 Det kan på denna punkt påpekas att sökanden, i en skrivelse av den 13 augusti 1991 till kommissionen som svar på en begäran om upplysningar i enlighet med

artikel 11 i förordning nr 17, medgav att den hade deltagit i diskussioner om statistiken från Fides. Den har under sammanträdet ånyo medgett denna omständighet. Vad beträffar diskussionerna som fördes under JMC:s möten anger sökanden följande i nämnda skrivelse (punkt 6 c): "Diskussionerna gällde framförallt statistiken från Fides .... Utöver dessa punkter tog rapporterna om de olika företagens verksamhet mycket tid. Den aktuella statistiken från Fides avseende inkommande order och orderstock, sålda och osålda lager i förhållande till de bolags produktionskapacitet som lämnade uppgifter, var av stort intresse för oss. Eftersom vi inte lämnade uppgifter till Fides, fick inte vi del av detta organs statistik."

130 Sökanden har i övrigt inte bestritt riktigheten i påståendena i beslutet avseende det konkurrensbegränsande utnyttjandet av statistiken från Fides (se ovan punkt 126).

131 Mot denna bakgrund är det styrkt att sökanden deltog i ett informationsutbyte avseende bland annat inkommande order och orderstock för att främja de konkurrensbegränsande handlingar i vilka det är styrkt att sökanden deltog.

132 Av det ovan anförda följer att artikel 1 åttonde strecksatsen i beslutet skall ogiltigförklaras såvitt denna bestämmelse gäller sökanden och att grunden i övrigt skall underkännas.

Huruvida kommissionen felaktigt har ansett att sökanden inte hade bestritt de huvudsakliga faktiska omständigheterna

- 133 Enligt sökanden påstod kommissionen felaktigt att sökanden ingick i den kategori mottagare av beslutet som ”i sina skriftliga yttranden inte har försökt bestrida de huvudsakliga faktiska omständigheterna som lagts dem till last i meddelandet om anmärkningar” (punkt 107 i övervägandena i beslutet).
- 134 Denna grund skall lämnas utan avseende.
- 135 Sökanden har inte förklarat på vilket sätt en eventuell felaktighet av detta slag skulle kunna påverka beslutets lagenlighet. Det kan framhållas i det avseendet att sökanden inte har hävdats att den har förhindrats att bestrida de faktiska omständigheter som kommissionen har gjort gällande vare sig under förfarandet vid kommissionen eller under förfarandet vid förstainstansrätten.

Yrkandet om upphävande av böterna eller en nedsättning av bötesbeloppet

Grunder som avser de ämnen som behandlats i gemensamma muntliga yttranden

- 136 Vid det informella mötet den 29 april 1997 togs frågan upp om några av de företag som väckt talan mot beslutet kunde tänka sig att avge gemensamma muntliga yttranden för det fall målen skulle förenas vad gäller det muntliga förfarandet. Det betonades att sådana gemensamma muntliga yttranden endast skulle kunna framföras av de sökande som i sin ansökan åberopat grunder motsvarande de ämnesområden inom vilka gemensamma muntliga yttranden skulle avges.

137 Genom telefax av den 14 maj 1997, som ingavs i samtliga sökandeparters namn, meddelade de sitt beslut att avge gemensamma muntliga yttranden i sex ämnen, bland annat följande:

a) beskrivning av marknaden i syfte att visa att överenskommelsen inte medförde något resultat på denna marknad,

b) den allmänna bötesnivån och motiveringen av denna i beslutet,

samt

c) frågan huruvida kommissionens reduktion av bötesbeloppen var rättsenlig.

138 I sin ansökan har sökanden gjort vissa anmärkningar beträffande motiveringen av böterna i beslutet (se nedan punkt 158). Däremot innehåller ansökan inga grunder eller argument avseende en beskrivning av marknaden, överenskommelsens bristande resultat, den allmänna bötesnivån, och inte heller avseende frågan huruvida kommissionens reduktion av bötesbeloppen var rättsenlig. Sökanden har emellertid angett under sammanträdet att den anslöt sig till de aktuella gemensamma yttrandena.

139 Det kan erinras om att enligt artikel 48.2 i rättegångsreglerna får nya grunder inte åberopas under rättegången, såvida de inte föranleds av rättsliga eller faktiska omständigheter som framkommit först under förfarandet. Sökanden har i föreliggande fall inte åberopat vare sig rättsliga eller faktiska omständigheter som framkommit under förfarandet som skulle kunna berättiga att de nya grunderna åberopades.

140 De ifrågavarande grunderna som sökanden åberopade för första gången under sammanträdet skall således avvisas.

Huruvida omsättningen för försäljning av gråkartong felaktigt har beaktats vid beräkningen av böterna

Parternas argument

- 141 Sökanden har under sammanträdet gjort gällande att kommissionen vid beräkningen av böterna beaktade en felaktig uppgift om omsättningen. Den har erinrat om att det framgår av kommissionens svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten att varje bötesbelopp fastställdes på grundval av omsättningen på gemenskapsmarknaden för kartong år 1990 för vart och ett av företagen som nämns i artikel 1 i beslutet.
- 142 I sökandens fall beaktade kommissionen felaktigt omsättningen år 1990 för en produkt som inte avses i beslutet, nämligen gråkartong (se punkt 4 andra stycket i övervägandena).
- 143 I en skrivelse av den 28 augusti 1991 till kommissionen, som svar på en begäran om upplysningar i enlighet med artikel 11 i förordning nr 17, lämnade sökanden uppgifter om omsättningen för sin kartongförsäljning år 1990. Sökanden angav i denna skrivelse att dess omsättning för kartongförsäljning på världsmarknaden uppgick till omkring 156 miljoner DM, varav omkring 154 miljoner DM härrörde från gemenskapsmarknaden. Det framgår klart av denna skrivelse att omkring 17 procent av de belopp som nämndes, hänförde sig till annan kartong än "FBB"-kartong (se i detta sammanhang definitionen av olika kartongkvaliteter i punkt 4 i övervägandena i beslutet). Kommissionen borde således ha ställt ytterligare frågor för att erhålla mer exakta upplysningar om omsättningen för enbart de produkter som avsågs i förfarandet.

- 144 Det var först efter det att sökanden fick del av kommissionens svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten avseende metoden för fastställande av bötesbeloppet som den fick kännedom om hur böterna hade beräknats, och sökanden hade således inte möjlighet att påtala kommissionens fel i samband med att den väckte talan.
- 145 Kommissionen har svarat att sökandens skrivelse av den 28 augusti 1991 inte innehåller någon fördelning av omsättningen i förhållande till kartongkvalitet. Även om det framgår av skrivelsen att omsättningen inte härrör från försäljning av endast "FBB"-kartong, kvarstår det faktum att beslutet inte enbart gäller detta slag av kartong (se punkt 4 i övervägandena i beslutet). Slutligen angavs det uttryckligen i meddelandet om anmärkningar att förfarandet inte gällde gråkartong. Mot denna bakgrund var det riktigt av kommissionen att grunda sig på den uppgift som sökanden lämnade.

Förstainstansrättens bedömning

- 146 Såsom tidigare har framhållits får enligt artikel 48.2 i rättegångsreglerna nya grunder inte återopas under rättegången, såvida de inte föranleds av rättsliga eller faktiska omständigheter som framkommit först under förfarandet.
- 147 I föreliggande fall skall sökandens argument att den föreliggande grunden bygger på omständigheter som framkommit i kommissionens svar på förstainstansrättens skriftliga fråga inte godtas.
- 148 Enligt punkt 169 första stycket tredje strecksatsen i övervägandena i beslutet har kommissionen vid fastställandet av varje företags böter särskilt beaktat omsättningen på kartongmarknaden. Vidare betonar kommissionen i punkt 4 första och

andra stycket i övervägandena att de produkter som avses i beslutet är kartongkvaliteterna GC, GD och SBS, medan andra produkter, såsom gråkartong, "[inte] täcks av den definition av 'kartong' som tillverkarna själva använder och är således inte föremål för det aktuella förfarandet".

- 149 Sökanden kan således inte ha varit okunnig om att kommissionen fastställde bötesbeloppen på grundval av vart och ett av företagens omsättning "på kartongmarknaden", det vill säga företagens omsättning för försäljning av enbart de produkter som avsågs i beslutet, med undantag av bland annat omsättningen för försäljning av gråkartong.
- 150 Vidare innehåller de enskilda upplysningar som bifogades meddelandet om anmärkningar vissa uppgifter om sökandens omsättning på kartongmarknaden under åren 1988—1990. Av dessa följer att kommissionen förstod sökandens skrivelse av den 28 augusti 1991 på så sätt att de uppgifter om omsättning som sökanden lämnade endast avsåg de produkter som beslutet gällde. Det kan i detta hänseende konstateras att sökanden i sina uppgifter inte gjorde någon skillnad mellan de olika kartongprodukterna.
- 151 Slutligen har sökanden inte hävdatt att kommissionen hade tillgång till andra uppgifter, eventuellt för en annan period än år 1990, om sökandens omsättning för försäljning av enbart de produkter som avses i beslutet, och det kan därför konstateras att sökanden, då den väckte föreliggande talan, hade tillgång till samtliga upplysningar som behövdes för att göra gällande den aktuella grunden.
- 152 Talan kan således inte prövas på denna grund.

Huruvida kommissionen felaktigt har beaktat sökandens omsättning på världsmarknaden

- 153 Sökanden gjorde vid sammanträdet gällande att det framgår av tabellen över fastställda böter, som kommissionen har tillhandahållit som svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten, att sökandens böter fastställdes på grundval av sökandens omsättning för kartongförsäljningen på världsmarknaden (76,3 miljoner ecu eller omkring 156 miljoner DM) och inte på grundval av omsättningen för kartongförsäljningen i gemenskapen (75,1 miljoner ecu eller omkring 154 miljoner DM).
- 154 Kommissionen har inskränkt sig till att bestrida det riktiga i det påståendet.
- 155 Den kan konstateras att det framgår av den tabell som kommissionen har tillhandahållit att kommissionen vid fastställandet av sökandens böter grundade sig på en omsättning på 76,2 miljoner ecu. Enligt de enskilda upplysningar som bifogades meddelandet om anmärkningar motsvarar det sökandens omsättning för kartongförsäljningen på världsmarknaden år 1990. Kommissionen kände även till sökandens omsättning på kartongmarknaden i gemenskapen år 1990 i enlighet med vad som angetts i de individuella uppgifterna.
- 156 I överensstämmelse med likabehandlingsprincipen, enligt vilken lika situationer inte får behandlas olika och olika situationer inte får behandlas lika med mindre än att en sådan behandling är objektivt berättigad, borde kommissionen, såsom den gjorde med avseende på de övriga företag som anges i artikel 1 i beslutet, ha grundat sig på sökandens omsättning på kartongmarknaden i gemenskapen år 1990, med andra ord 75,1 miljoner ecu, och inte dess omsättning på världsmarknaden. Det kan tilläggas att det var först sedan sökanden hade fått kännedom om hur kommissionen förfarit vid fastställandet av de olika bötesbeloppen, som den kunde konstatera att kommissionen i sökandens fall hade grundat sig på en annan omsättning än den som använts med avseende på de övriga företag som omfattas av

beslutet. Med hänsyn till att omsättningen för kartongförsäljningen i gemenskapen år 1990 var 1,1 miljoner ecu lägre än sökandens omsättning för försäljning av denna produkt på världsmarknaden år 1990 är en nedsättning av bötesbeloppet berättigad.

- 157 Förstainstansrätten kommer att beakta detta konstaterande inom ramen för sin fulla prövningsrätt i fråga om böter (se nedan punkt 181).

Huruvida artikel 190 i fördraget har åsidosatts i fråga om böterna

Parternas argument

- 158 Sökanden har i sina inlagor till förstainstansrätten gjort gällande att kommissionens undersökning av de omständigheter som föranledde böterna var otillräcklig och att kommissionens bedömning av omständigheterna och de skäl som beaktades vid beräkningen av böterna borde ha framgått av beslutet.
- 159 Sökanden har under sammanträdet preciserat att den haft för avsikt att göra gällande den grunden att kommissionen har underlåtit att fullgöra sin skyldighet att motivera beslutet i fråga om böterna (se ovan punkt 138).
- 160 Kommissionen har inte särskilt bemött dessa argument i sina inlagor. Vid sammanträdet hävdade kommissionen, i sitt svar på de gemensamma yttrandena avseende motiveringen av beslutet i fråga om böterna, att punkt 167—172 i övervägandena innehåller en tillräcklig motivering av de omständigheter som kommissionen beaktade vid fastställandet av bötesbeloppen.

Förstainstansrättens bedömning

- 161 Den kan inledningsvis framhållas att sökanden i sina inlagor inte uttryckligen har anfört att beslutet i fråga om böterna är bristfälligt motiverat. Sökanden preciserade emellertid under sammanträdet att den haft för avsikt att åberopa en sådant grund och att den i det avseendet anslöt sig till de gemensamma yttrandena avseende denna fråga. En invändning att artikel 190 i fördraget har åsidosatts är sådan att förstainstansrätten ex officio kan ta upp den till prövning och det skall i föreliggande fall prövas huruvida den är välgrundad, utan att det är nödvändigt att ta ställning till huruvida sökanden hade rätt att göra denna invändning.
- 162 Enligt fast rättspraxis har skyldigheten att motivera ett individuellt beslut till syfte att göra det möjligt för gemenskapsdomstolarna att pröva beslutets lagenlighet och att ge den berörde de upplysningar som är nödvändiga för att denne skall kunna bedöma om beslutet är välgrundat eller om det eventuellt är behäftat med ett sådant fel att det är möjligt att ifrågasätta dess giltighet, med det tillägget att omfattningen av denna skyldighet beror på rättsaktens art och det sammanhang i vilket den har antagits (se bland annat förstainstansrättens dom av den 11 december 1996 i mål T-49/95, Van Megen Sports mot kommissionen, REG 1996, s. II-1799, punkt 51).
- 163 Omfattningen av skyldigheten att motivera ett beslut om att, som i föreliggande fall, ålägga ett flertal företag böter för en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler, skall fastställas mot bakgrund av att bedömningen av hur allvarliga överträdelserna är skall göras med hänsyn till ett stort antal omständigheter, såsom i synnerhet de särskilda omständigheterna i målet, dess kontext och böternas avskräckande verkan, utan att det har fastställts någon tvingande eller uttömmande förteckning över de kriterier som absolut skall tas i beaktande (domstolens beslut av den 25 mars 1996 i mål C-137/95 P, SPO m. fl. mot kommissionen, REG 1996, s. I-1611, punkt 54).
- 164 Kommissionen förfogar vid fastställandet av varje bötesbelopp över ett utrymme för skönsmässig bedömning, och den kan av denna anledning inte anses skyldig att tillämpa en exakt matematisk formel (se med samma innebörd förstainstansrättens dom av den 6 april 1995 i mål T-150/89, Martinelli mot kommissionen, REG 1995, s. II-1165, punkt 59).

- 165 I beslutet framgår de kriterier som beaktades för att fastställa den allmänna bötesnivån och de individuella bötesbeloppen av punkt 168 respektive punkt 169 i övervägandena. Vad för övrigt avser individuella böter förklarar kommissionen i punkt 170 i övervägandena att de företag som deltog i PWG:s möten i princip ansågs som "huvudmän" för överenskommelsen, medan övriga företag ansågs som "ordinarie deltagare" i denna. Slutligen anser kommissionen i punkterna 171 och 172 i övervägandena att de bötesbelopp som Rena och Stora har ålagts skall reduceras väsentligt på grund av att de samarbetat aktivt med kommissionen, samt att åtta andra företag, däribland sökanden, även kan erhålla en något mindre reduktion på grund av att de i sina svar på meddelandet om anmärkningar inte förnekade de huvudsakliga faktiska omständigheter på vilka kommissionen grundade sina anmärkningar.
- 166 I sitt svar på förstainstansrättens skriftliga fråga har kommissionen förklarat att böterna beräknades på grundval av omsättningen på gemenskapsmarknaden för kartong år 1990 för vart och ett av de företag som var mottagare av beslutet. Böter på en grundnivå om 9 procent eller 7,5 procent av den individuella årsomsättningen ålades således de företag som ansågs som "huvudmän" för överenskommelsen respektive de övriga företagen. Slutligen tog kommissionen hänsyn till vissa företags eventuellt samarbetsvilliga inställning under förfarandet vid kommissionen. Två företag fick av detta skäl sina böter reducerade med två tredjedelar, medan andra företags böter reducerades med en tredjedel.
- 167 Det framgår för övrigt av en tabell som kommissionen har tillhandahållit, och som innehåller uppgifter om fastställandet av varje individuellt bötesbelopp, att även om dessa inte har fastställts genom en strikt matematisk tillämpning av enbart ovannämnda sifferuppgifter har nämnda uppgifter emellertid systematiskt beaktats vid beräkningen av böterna.
- 168 I beslutet preciseras emellertid inte att böterna har beräknats på grundval av varje företags omsättning på gemenskapsmarknaden för kartong år 1990. I beslutet

nämns inte heller de procentsatser på 9 respektive 7,5 procent som tillämpades för att beräkna de böter som ålades de företag som ansågs som "huvudmän" respektive de företag som ansågs som "ordinarie deltagare". Procentsatserna för reduktionen av böterna för Rena och Stora respektive åtta andra företag anges inte heller.

- 169 Mot bakgrund av den detaljerade redogörelsen i beslutet för de faktiska omständigheter som tillskrivits vart och ett av de företag som var mottagare av beslutet finns det i föreliggande fall för det första anledning anse att punkt 169—172 i övervägandena i beslutet innehåller tillräckliga och relevanta uppgifter om de omständigheter som har beaktats vid bedömningen av hur allvarlig den överträdelse var som vart och ett av de aktuella företagen gjort sig skyldigt till och hur länge den pågått (se med samma innebörd domen i det ovannämnda målet Petrofina mot kommissionen, punkt 264). I likhet härmed ger punkt 168 i övervägandena, som skall läsas mot bakgrund av de allmänna påpekandena angående böterna i punkt 167 i övervägandena, tillräckliga upplysningar om de omständigheter som har beaktats för att fastställa den allmänna bötesnivån.
- 170 För det andra, då, i likhet med det aktuella fallet, bötesbeloppen har fastställts genom att vissa bestämda uppgifter systematiskt beaktats, kan företagen, om var och en av dessa faktorer anges i beslutet, lättare bedöma dels om kommissionen har begått ett fel vid fastställandet av det individuella bötesbeloppet, dels om det individuella bötesbeloppet är berättigat i förhållande till de allmänna kriterier som tillämpats. I föreliggande fall skulle ett omnämmande i beslutet av de ifrågavarande faktorerna, närmare bestämt den aktuella årsomsättningen, referensåret, de grundläggande procentsatser som tillämpats samt procentsatsen för reduktionen av bötesbeloppen, inte ha inneburit att de exakta årsomsättningarna för de företag som var mottagare av beslutet implicit avslöjades, vilket hade utgjort ett åsidosättande av artikel 214 i fördraget. Det slutliga individuella bötesbeloppet är, som kommissionen själv har framhållit, inte ett resultat av en strikt matematisk tillämpning av dessa faktorer.
- 171 Kommissionen har för övrigt medgett under sammanträdet att det inte fanns något som hindrade att den i beslutet angav de faktorer som systematiskt hade beaktats

och avslöjats under en presskonferens samma dag som beslutet antogs. Det kan i detta hänseende erinras om att enligt fast rättspraxis skall motiveringen av ett beslut ingå i själva beslutet och att hänsyn inte kan tas till kommissionens efterföljande förklaringar annat än i särskilda fall (se förstainstansrättens dom av den 2 juli 1992 i mål T-61/89, Dansk Pelsdyravlerforening mot kommissionen, REG 1992, s. II-1931, punkt 131, svensk specialutgåva, häfte 13, och med samma innebörd förstainstansrättens dom av den 12 december 1991 i mål T-30/89, Hilti mot kommissionen, REG 1991, s. II-1439, punkt 136).

- 172 Trots dessa konstateranden skall det påpekas att motiveringen av de fastställda bötesbeloppen i punkt 167—172 i övervägandena i beslutet är minst lika detaljerad som kommissionens motiveringar av tidigare beslut om liknande överträdelser. Även om en invändning om bristande motivering är sådan att förstainstansrätten ex officio kan ta upp den till prövning, hade, vid den tidpunkt då beslutet fattades, ingen kritik riktats från gemenskapsdomstolens sida mot kommissionens praxis i fråga om motivering av ålagda böter. Det var först i dom av den 6 april 1995 i mål T-148/89, Tréfilunion mot kommissionen (REG 1995, s. II-1063), punkt 142, och i två andra domar som avkunnades samma dag i mål T-147/89, Société métallurgique de Normandie mot kommissionen (REG 1995, s. II-1057, publicerad i sammandrag) och i mål T-151/89, Société des treillis et panneaux soudés mot kommissionen (REG 1995, s. II-1191, publicerad i sammandrag) som förstainstansrätten för första gången framhöll att det är önskvärt att företagen i detalj kan ta del av det sätt på vilket de ålagda böterna har beräknats, utan att de för den skull skall vara tvungna att väcka talan mot kommissionens beslut.

- 173 Av detta följer att när kommissionen i ett beslut konstaterar att konkurrensreglerna har överträtts och ålägger de företag som har deltagit i överträdelsen böter skall kommissionen, om den systematiskt har beaktat vissa grundläggande omständigheter för att fastställa bötesbeloppen, ange dessa omständigheter i själva beslutet så att mottagarna av detta skall kunna kontrollera om bötesnivån är välgrundad och bedöma om det eventuellt förekommit diskriminering.

- 174 Mot bakgrund av de speciella omständigheter som angetts i punkt 172 ovan, och med hänsyn till att kommissionen under domstolsförfarandet har visat sig villig att lämna alla upplysningar som är av relevans för hur böterna har beräknats, skall bristen på särskild motivering i beslutet av det sätt på vilket böterna har beräknats inte i föreliggande fall anses utgöra ett sådant åsidosättande av motiveringskyldigheten att det finns skäl att helt eller delvis upphäva de ålagda böterna.
- 175 Talan kan följaktligen inte bifallas på denna grund.
- 176 Av det ovan anförda framgår att artikel 1 åttonde strecksatsen i beslutet skall ogiltigförklaras med avseende på sökanden.
- 177 Vad beträffar de böter som sökanden åläggs enligt artikel 3 i beslutet skall det inledningsvis avgöras om bötesbeloppet bör nedsättas av det skälet att den överträdelse som sökanden har gjort sig skyldig till inte kan anses innefatta en samverkan kring marknadsandelarna.
- 178 Förstainstansrätten anser inom ramen för sin fulla prövningsrätt att överträdelsen av artikel 85.1 i fördraget, som det har fastställts att sökanden gjort sig skyldig till, är av sådant allvarligt slag att det saknas anledning att nedsätta bötesbeloppet.
- 179 Det kan i detta hänseende påpekas att sökanden inte deltog i PWG:s möten och att den således inte fick samma påföljd som de företag som ansågs som "huvudmän" i överenskommelsen. Sökanden har enligt kommissionens egna ord inte varit en "drivande kraft" vad gäller överenskommelsen (punkt 170 första stycket i övervägandena i beslutet) och de böter som sökanden ålades uppgick därför till 7,5 procent av dess omsättning på kartongmarknaden i gemenskapen år 1990. Denna allmänna bötesnivå, mot vilken sökanden inte haft några invändningar, framstår som berättigad.

- 180 Även om kommissionen felaktigt ansåg att de tillverkare som inte var företrädare inom PWG var "fullständigt informerade" om samverkan kring marknadsandelarna (punkt 58 första stycket i övervägandena), framgår det icke desto mindre klart av beslutet att det var de företag som samlades inom ramen för PWG som samordnade "frysningen" av marknadsandelarna (se bland annat punkt 52 i övervägandena) och att ingen diskussion fördes om de marknadsandelar som innehades av de tillverkare som inte var företrädare i PWG. Såsom kommissionen för övrigt förklarar i punkt 116 andra stycket i övervägandena i beslutet "angick avtalen om marknadsuppdelning (i synnerhet frysningen av marknadsandelarna som beskrivs i punkterna 56 och 57 i övervägandena), på grund av deras karaktär, främst de stora tillverkarna". Den delaktighet i samverkan kring marknadsandelarna som sökanden felaktigt har lagts till last är enligt kommissionen endast av mindre betydelse i förhållande till prissamverkan.
- 181 Vad beträffar de grunder som har åberopats till stöd för ett upphävande eller en nedsättning av böterna konstaterar förstainstansrätten att kommissionen vid fastställandet av bötesbeloppet felaktigt grundade sig på sökandens omsättning för kartongförsäljningen på världsmarknaden år 1990 i stället för omsättningen för försäljningen inom gemenskapen samma år. Eftersom talan inte har vunnit bifall på övriga grunder, fastställer förstainstansrätten inom ramen för sin fulla prövningsrätt det bötesbelopp som sökanden åläggs enligt artikel 3 i beslutet till 2 150 000 ecu.

Rättegångskostnader

- 182 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att sökanden skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom sökanden på flertalet punkter har tappat målet, skall denne förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, inklusive de kostnader som hänför sig till det interimistiska förfarandet.

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)

följande dom:

- 1) Artikel 1 åttonde strecksatsen i kommissionens beslut 94/601/EG av den 13 juli 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget, IV/C/33.833 — kartong, ogiltigförklaras med avseende på sökanden.
- 2) Det bötesbelopp som sökanden åläggs enligt artikel 3 i beslut 94/601 fastställs till 2 150 000 ecu.
- 3) Talan ogillas i övrigt.
- 4) Sökanden skall ersätta rättegångskostnaderna, inklusive de kostnader som hänförs till det interimistiska förfarandet.

Vesterdorf

Briët

Lindh

Potocki

Cooke

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 14 maj 1998.

H. Jung

B. Vesterdorf

Justitiesekreterare

Ordförande